

Informácia o priebežnom plnení odporúčaní vyplývajúcich z partnerského hodnotenia Výboru OECD pre rozvojovú pomoc

Hodnotiace zasadnutie Výboru pre rozvojovú pomoc Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len „výbor OECD/DAC“)¹ konané 26. septembra 2018 ukončilo historicky prvý proces partnerského hodnotenia (tzv. Peer Review, ďalej len „hodnotenie“) rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky od jej vstupu do výboru v roku 2013. Oficiálnym výstupom hodnotenia je verejne dostupná publikácia OECD², ktorá sa skladá z analytickej správy sekretariátu OECD a politicko-hodnotiacej správy obsahujúcej hlavné zistenia vrátane trinástich odporúčaní výboru OECD/DAC pre zlepšovanie vnútorného chodu i vonkajších výsledkov systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky (ďalej len „ODA SR“). Výbor OECD/DAC správu schválil 2. októbra 2018 a slovenská verejnosť sa s ňou oboznámila za účasti zástupcov OECD dňa 24. apríla 2019 na konferencii „*Quo vadis SlovakAid? – Rozvojová spolupráca SR a odporúčania OECD*“.

Uznesením vlády SR č. 330 zo dňa 3. júla 2019 bol prijatý materiál „*Správa o výsledkoch a odporúčaníach vyplývajúcich z partnerského hodnotenia Výboru OECD pre rozvojovú pomoc*“. V bode č. B.3. uznesenia vláda uložila ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR úlohu vypracovať a predložiť na rokovanie vlády priebežné hodnotenie plnenia odporúčaní vyplývajúcich z partnerského hodnotenia výboru OECD/DAC – a to každoročne³ v termíne do 30. júna. K plneniu záväzkov voči OECD vrátane odporúčaní jej Výboru pre rozvojovú pomoc sa opakovane zaviazala aj vláda SR v programových vyhláseniach vlády od roku 2016.

Prioritou ODA SR za posledný rok bolo naďalej rýchle adaptovanie sa na dramatický nárast humanitárnych potrieb vyvolaných vojenskou inváziou na Ukrajine, v dôsledku čoho sa Ukrajina za rok 2023 stala najväčším prijímateľom dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR. Piata informácia o priebežnom plnení odporúčaní z hodnotenia OECD sa predkladá ako aktualizácia materiálu UV-24646/2023, ktorý vláda SR vzala na vedomie 12. júla 2023.

Medzi hlavné odporúčania výboru OECD/DAC patrí potreba posilnenia koordinačnej funkcie MZVEZ SR v oblasti rozvojovej spolupráce, lepšieho personálneho zabezpečenia rozvojových aktérov Slovenskej republiky – osobitne štátnej správy, vytvorenia plánu pre splnenie a sledovanie záväzku venovať do roku 2030 na ODA SR výdavky vo výške 0,33 % hrubého národného dôchodku Slovenskej republiky, či zavedenie dlhodobých finančných partnerstiev s implementačnými partnermi (tzv. strategické partnerstvá). Dôležitou oblasťou je tiež zavádzanie procesov manažmentu rizika a riadenia na základe výsledkov, skvalitnenie súčasného mechanizmu poskytovania humanitárnej pomoci, vypracovanie stratégie humanitárnej pomoci, posilnenie nezávislosti funkcií evaluácie a auditu a zvyšovanie podielu neviazanej pomoci na celkovom bilaterálnom portfóliu ODA SR. OECD v tejto súvislosti uznáva kľúčovú úlohu Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019-2023 predĺženej do roku 2024 (ďalej len „Strednodobá stratégia“), ako aj ďalší rozvoj pôsobnosti

¹ Výbor združuje tridsaťdva najvplyvnejších svetových donorov vrátane Európskej únie, ktorí sa pravidelne stretávajú za účelom koordinácie a zlepšovania fungovania vlastných rozvojových politík. Výbor vykonáva okrem iného pravidelné partnerské hodnotenie systému rozvojovej spolupráce každého člena v päťročných intervaloch s tým, že v polčase sa uskutočňuje tzv. strednodobé hodnotenie (*mid-term review*).

² OECD (2019), OECD Development Co-operation Peer Reviews: Slovak Republic 2019, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264312326-en>

³ Vláda SR vzala na vedomie štyri predbežné hodnotenia: materiál <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25020/1> v roku 2020, materiál <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26191/1> v roku 2021, materiál <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27442/1> v roku 2022 a materiál <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28576/1> v roku 2023.

Rady vlády SR pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj.

Plnením odporúčaní OECD/DAC je v zmysle uznesenia vlády SR č. 330/2019 poverených päť ministerstiev SR (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo financií SR, MZVEZ SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR) a ďalších deväť ministerstiev sa na ich plnení spolupodieľa. Uplatňuje sa pri tom koordinovaný prístup a spolupráca so všetkými relevantnými partnermi, vrátane iných verejných organizácií i mimovládnych rozvojových organizácií. Jeho predmetom sú všetky odporúčania z hodnotenia OECD. K júnu 2024 je možné konštatovať, že tri odporúčania sú splnené, tri sú čiastočne splnené, štyri sú rozpracované a tri sú nesplnené.

Hlavnou príčinou nesplnenia troch odporúčaní je nominálna stagnácia verejno-rozpočtových zdrojov ODA SR v rokoch 2020-2024. Reálny pokles štrukturálne plánovateľných výdavkov na ODA SR je v ostrom rozpore s medzinárodným záväzkom Slovenskej republiky vynakladať na rozvojovú spoluprácu 0,33% svojho hrubého národného dôchodku a podrobuje Slovenskú republiku kritike v multilaterálnych i európskych vzťahoch. Slovensko na oficiálnu rozvojovú pomoc vrátane humanitárnej pomoci vynakladá len 0,14 % hrubého národného dôchodku (predbežný údaj za rok 2023), čo v roku 2023 predstavovalo 161,8 mil. eur. Pre porovnanie, priemer členských krajín Európskej Únie je 0,52% a u členov Výboru pre rozvojovú spoluprácu OECD (Slovenská republika je členom od roku 2013) je to 0,37%. Nízka alokácia zdrojov na rozvojovú spoluprácu naprieč rezortmi a inštitúciami Slovenskej republiky spôsobuje najmä nízky súhrnný i jednotkový objem podporenej rozvojovej spolupráce, nedostatok ľudských zdrojov osobitne požadovaný pri zvládaní náporových humanitárnych a iných situácií, a zároveň obmedzuje schopnosť ustúpiť od subjektovej viazanosti ODA SR pre slovenských implementačných partnerov. V Koordinačnom výbore pre rozvojovú spoluprácu Slovenskej republiky je tento bod riešený ako samostatná priorita v súvislosti s prípravou novej Strednodobej stratégie ODA SR, pričom všetky zúčastnené rezorty podporili plán navyšovania výdavkov na rozvojovú spoluprácu na základe zmapovania svojich absorpčných kapacít. Včasné zavedenie spomenutých opatrení je nevyhnutným predpokladom pre úspešné implementovanie nasledujúcej strednodobej stratégie ODA SR.

Napĺňajúc cieľ zlepšiť koncentráciu zdrojov Slovenskej republiky využívaných na rozvojovú spoluprácu MZVEZ SR aj v roku 2024 koncentrovalo poskytovanie dotácií v rámci vybraných výziev Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) na sedem krajín (tri tzv. programové krajiny a štyri krajiny so závažnými humanitárnymi potrebami). V programových krajinách bola pomoc naďalej zacielená len na menej rozvinuté regióny prijímajúcich krajín. Od roku 2022 pri rozhodovaní o podpore projektových návrhov sú dôraznejšie zohľadňované prierezové otázky určené strednodobou stratégiou (životné prostredie a zmena klímy; rovnosť žien a mužov), pri vyhodnocovaní projektov sa požadujú výstupy s vyššou merateľnosťou podľa rôznych ukazovateľov udržateľného rozvoja a uplatňuje sa metodický prístup k monitorovaniu a vyhodnocovaniu implementácie projektov.

Vo februári 2022 bol úspešne implementovaný pôvodný zámer z roku 2020 vyhlásiť výzvu SAMRS na strategické partnerstvo pre Keňu. Ide o významný krok smerom k predvídateľnému a finančne efektívnemu financovaniu dlhodobých rozvojových intervencií a k budovaniu kapacít slovenských mimovládnych rozvojových organizácií. Vo februári 2023 bola vyhlásená obdobná výzva pre Moldavskú republiku.

Medzi hlavné úspechy za predošlé obdobie patrí prijatie stratégie Slovenskej republiky pre rozvojovú spoluprácu na roky 2021 – 2023 predĺženými do roku 2024 s jej tromi programovými partnerskými krajinami (Gruzínsko, Keňa, Moldavsko); posilnenie činnosti Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu Slovenskej republiky prostredníctvom pracovných skupín zriadených v roku 2020; implementácia širšej ponuky nástrojov MZVEZ SR a Ministerstva

financií SR na zapájanie podnikateľov do rozvojovej spolupráce podľa typu intervencií a veľkosti projektov; a dosahovanie vyššieho stupňa koherencie medzi rozvojovou spoluprácou a humanitárnou pomocou Slovenskej republiky zameranou na krajiny ohrozené bezpečnostnou nestabilitou, a medzi ostatnými nástrojmi zahraničnej politiky využívanými na budovanie mieru a medzinárodnej bezpečnosti. Po úspešnom ukončení hĺbkového auditu Európskej komisie (tzv. Pillar Assessment) v roku 2020 začala SAMRS vo februári 2022 s manažovaním rozvojových prostriedkov EÚ v rámci svojho prvého projektu delegovanej rozvojovej spolupráce EÚ v Moldavsku. V roku 2022 zároveň prebehla intenzívna príprava na priamy vstup SAMRS do realizácie Team Europe Initiative v Keni a Južnej Afrike pod názvom „Investing in Young Businesses in Africa“ a v roku 2023 začala SAMRS okrem projektu v Keni aj realizáciu v poradí už tretieho projektu delegovanej spolupráce EÚ zameraného na integráciu srbského trhového prostredia do vnútorného trhu Európskej únie. EXIMBANKA SR úspešne ukončila rovnaký hĺbkový audit v decembri 2021.

Strednodobá stratégia, ktorá je kľúčovým strategickým dokumentom v oblasti rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky, bola uznesením vlády SR č. 620/2023 z 20. novembra 2023 predĺžená o jeden rok, do 31.12.2024. V polovici doby platnosti Strednodobej stratégie v roku 2021 bolo realizované jej priebežné hodnotenie zamerané primárne na systém dvojstrannej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky za obdobie od januára 2019 do septembra 2021. V apríli 2024 sa začala záverečná evaluácia Strednodobej stratégie, ktorej hlavným cieľom je získať nezávislé a objektívne podložené informácie využiteľné pri rozhodovaní o budúcom smerovaní a spôsobe realizácie rozvojovej spolupráce SR osobitne s dôrazom na prípravu novej Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR do roku 2030.

Už v poradí piata Strednodobá stratégia sa pripravuje s úmyslom ďalej podporiť kvalitu systému ODA SR vrátane otázok súvisiacich s napĺňaním absorpčných kapacít jednotlivých aktérov SlovakAid, so zavádzaním riadenia založeného na výsledkoch, so zvyšovaním teritoriálnej aj sektorovej koncentrácie výdavkov, so zapájaním súkromného sektora do rozvojovej spolupráce a so zvyšovaním vzájomnej nadväznosti a koherencie jednotlivých nástrojov ODA SR. Pripravovaná stratégia taktiež vytvorí priestor pre zefektívnenie poskytovania humanitárnej pomoci do zahraničia v nadväznosti na medzirezortný proces z roku 2021 prerušený účinkami vojenskej invázie na Ukrajine. Bude sa tiež zaoberať systematickými riešeniami, ktoré si v budúcnosti vyžadujú zmeny v právnych predpisoch.

Rok 2023 predstavoval súbeh dvoch výročí rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky – 20. výročie vzniku oficiálneho systému rozvojovej spolupráce a značky SlovakAid a 10. výročie členstva Slovenskej republiky vo výbore DAC. MZVEZ SR využilo príležitosť uvedených výročí na lepšie oboznámenie odbornej i širokej verejnosti o výsledkoch ODA SR a o príležitostiach a výzvach pre jej ďalšie skvalitňovanie a rozvoj, najmä v rámci série podujatí v dňoch 8.-10. novembra 2023 v Bratislave pod názvom SlovakAid Development Summit, ako aj prostredníctvom osvetly v rozličnom mediálnom priestore.

Na jar roka 2025 sa v rámci štandardného cyklu *OECD/DAC peer reviews* uskutoční vo výbore OECD/DAC v poradí druhé partnerské hodnotenie systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky za aktívnej účasti hodnotiteľov sekretariátu OECD a dvoch členských krajín OECD/DAC. MZVEZ SR ako koordinátor rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky bude naďalej pokračovať v plnení odporúčaní výboru OECD/DAC, v úzkej koordinácii a konzultácii s relevantnými aktérmi.

Zoznam trinástich odporúčaní z partnerského hodnotenia OECD/DAC

1. Slovenská republika by mala zaistiť, aby jej ďalšia strednodobá stratégia bola uznaná ako rámec pre všetky činnosti rozvojovej spolupráce na všetkých úrovniach verejnej správy a aby opätovne potvrdila úlohu MZVEZ SR ako národného koordinátora rozvojovej spolupráce.
2. Strednodobá stratégia, ako ústredná koncepcia rozvojovej politiky by mala:
 - (a) vytvoriť jasné prepojenie medzi programom rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky a národnou stratégiou rozvoja do roku 2030, ako aj Národným investičným plánom
 - (b) jasne vysvetliť komparatívnu výhodu Slovenskej republiky
 - (c) označiť zásady a normy, a to aj v otázkach znižovania chudoby a v prierezových témach, ktoré sa majú uplatňovať cez všetky kanály rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky.
3. Slovenská republika by mala vytvoriť spoločné nástroje hodnotenia, monitorovania a vykazovania, ktoré sa budú používať na všetkých úrovniach verejnej správy, aby zaistila konzistentnú implementáciu strednodobej stratégie.
4. Slovenská republika by si mala vytvoriť obmedzený počet stratégií, a to najmä pre partnerstvá so súkromným sektorom a humanitárnu pomoc, aby objasnila a posilnila implementáciu svojej politiky.
5. Slovenská republika by mala posilniť transparentnosť zverejnením kritérií, ktoré používa na výber svojich multilaterálnych partnerov.
6. Slovenská republika by mala vytvoriť lepšie prepojenia medzi svojou rozvojovou spolupracou a svojimi prioritami zahraničnej politiky na podporu mieru a bezpečnosti.
7. Slovenská republika by mala prehodnotiť právne požiadavky, ktoré obmedzujú poskytovanie grantov len na slovenské subjekty, aby sa dosiahol ďalší pokrok pri uvoľňovaní viazanosti svojej ODA v súlade s jej medzinárodnými záväzkami.
8. Slovenská republika by mala zvyšovanie rozpočtu na oficiálnu rozvojovú pomoc premietnuť do ľudských zdrojov príslušných inštitúcií v Bratislave a na kľúčových veľvyslanectvách.
9. Slovenská republika by mala vytvoriť plán pre splnenie a sledovanie svojho záväzku venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku na ODA do roku 2030.
10. Slovenská republika by si mala určiť bilaterálne prioritné krajiny a vytvoriť stratégie rozvojovej spolupráce v týchto krajinách za účelom dosiahnutia merateľných a časovo viazaných výsledkov odpovedajúcich prioritám partnerskej krajiny.
11. Slovenská republika by mala vytvoriť rozvojové modalitty tak, aby partnerom poskytovala predvídateľné financovanie ako súčasť dohôd o dlhodobom a strategickom partnerstve, a to aj pre humanitárnu pomoc.
12. Slovenská republika by mala posilniť svoje systémy tak, aby umožňovali externý dohľad nad jej programami a politikami, vrátane nezávislého hodnotenia.
13. Slovenská republika by mala zaviesť riadenie založené na výsledkoch, aby sa zaistilo, že všetky stratégie a zásahy smerujú k plneniu vopred určených výsledkov v oblasti rozvoja.

**Plnenie jednotlivých odporúčaní z partnerského hodnotenia OECD/DAC
za obdobie jún 2023 – jún 2024**

- 1. Slovenská republika by mala zaistiť, aby jej ďalšia strednodobá stratégia bola uznaná ako rámec pre všetky činnosti rozvojovej spolupráce na všetkých úrovniach verejnej správy a aby opätovne potvrdila úlohu MZVEZ SR ako národného koordinátora rozvojovej spolupráce**

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR, predtým Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu - ÚPVII SR).

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023 bola prijatá uznesením vlády SR č. 40 dňa 30. januára 2019 a uznesením vlády SR č. 620/2023 z 20. novembra 2023 bola predĺžená o jeden rok, do 31.12.2024. Stratégia definuje ciele a princípy rozvojovej spolupráce, jej sektorové a teritoriálne priority, nástroje a modalitty spolupráce, rámec pre partnerstvá rozvojovej spolupráce vrátane multilaterálnej rozvojovej spolupráce, zapájania aktérov súkromného sektora a rozvojovej pomoci či strategické úlohy pre zefektívnenie ODA.

Všetky strategické procesy, rámcové stratégie a rozhodnutia plánovacieho charakteru sú odvodzované od Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019-2023 predĺženej do roku 2024. Dôležité rozhodnutia v oblasti ODA sú prijímané na ročnej báze v úzkej konzultácii v rámci Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu Slovenskej republiky (ďalej „KV SR“), v ktorom sú jednotlivé rezorty zastúpené na úrovni štátnych tajomníkov a ktorému predsedá MZVEZ SR.

V pôsobnosti KV SR pôsobia tri pracovné skupiny. Pracovná skupina pre prípravu piatej strednodobej stratégie ODA SR pôsobí s vysokou intenzitou od januára 2023. Pracovná skupina rieši aj viaceré odporúčania OECD a vytvára podmienky pre pokrok metodického charakteru na medzirezortnej úrovni, napríklad v oblasti riadenia ODA založeného na výsledkoch.

Činnosť pracovnej skupiny pre zefektívňovanie humanitárnej pomoci do zahraničia bola počnúc rokom 2022 prispôbená prebiehajúcej bezpečnostno-humanitárnej kríze na Ukrajine. Pracovná skupina pre posudzovanie rozvojového aspektu projektových návrhov zvýhodnených vývozných úverov zasada podľa stavu prípravy týchto projektov.

Jednotlivé rezorty a implementujúce inštitúcie vstupujú do konzultácie s MZVEZ SR v otázkach aplikácie ustanovení stratégie a strategických priorít ODA SR. MZVEZ SR sa kontinuálne usiluje o intenzívnejšie zapájanie ostatných rezortov do rozvojovej spolupráce, poskytovanie humanitárnej pomoci a o vytváranie podmienok pre vznik nástrojov ODA, ktoré budú patriť pod jednotlivé rezorty a tie ich budú aj realizovať. SAMRS bežne poskytuje svoje skúsenosti s realizáciou rozvojovej spolupráce iným verejným organizáciám s ambíciou zvýšiť ich angažovanosť v ODA SR. Úroveň záujmu týchto inštitúcií je priaznivá, limitujúcim faktorom je spravidla dostupnosť verejno-rozpočtových zdrojov.

2. Strednodobá stratégia, ako ústredná koncepcia rozvojovej politiky by mala:
A) vytvoriť jasné prepojenie medzi programom rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky a národnou stratégiou rozvoja do roku 2030, ako aj Národným investičným plánom

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR)

Uznesením vlády SR č. 41 zo dňa 20. januára 2021 vstúpil do platnosti materiál MIRRI SR s názvom „Vízia a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky - Slovensko 2030“ (ďalej len „Vízia 2030“). Dokument bol vytvorený na základe niekoľkomesačného participatívneho procesu jeho prípravy expertmi z rôznych oblastí exekutívy, samosprávy, mimovládnych organizácií, akademickej obce aj podnikateľského prostredia. Predmetné uznesenie vlády ukladá rezortom postupovať pri príprave a aktualizácii odvetvových strategických dokumentov v súlade s Víziou 2030. V súčasnosti prebieha dialóg s OECD na témy trvalo udržateľného rozvoja a implementácie cieľov Agendy 2030, ktorý v júni 2024 vyústi do konferencie SR – OECD: Komunikačná stratégia cieľov trvalo udržateľného rozvoja v podmienkach SR.

Súčasťou druhého dobrovoľného národného hodnotenia Slovenskej republiky v oblasti Cieľov udržateľného rozvoja v rámci ECOSOC v roku 2023 bolo hodnotenie pôsobenia Slovenskej republiky na medzinárodnom napĺňaní týchto cieľov prostredníctvom ODA SR.

B) jasne vysvetliť komparatívnu výhodu Slovenskej republiky

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

O aktívne využívanie pre Slovensko špecifických expertíz sa MZVEZ SR usiluje prostredníctvom nástroja „poskytovanie vedomostí a skúseností“, tzv. *Sharing Slovak Expertise* (SSE). Tematické zameranie aktivít a projektov SSE je rôznorodé a ovplyvnené záujmami a potrebami partnerskej krajiny. Celosvetová pandémia koronavírusu v rokoch 2020 - 2022 zásadne poznačila možnosti realizácie projektov SSE, ktorých ťažisko spočíva vo výmene vedomostí a skúseností pri osobných stretnutiach, vyslaniach, rokovaníach a konferenciách rôznych expertov. Postupne sa však tento nástroj rozvojovej spolupráce SR opäť naštartoval a v priebehu roka 2023 bolo zrealizovaných 6 projektov.

K identifikovaniu komparatívnych výhod Slovenskej republiky bude pokračovať dialóg s relevantnými aktérmi. Pri príprave piatej strednodobej stratégie sa v rámci poskytovania dotácií na rozvojové projekty uvažuje s realizáciou dvoch sektorových programov založených na zhodnotení silných stránok sektorovej špecializácie ODA SR. Uvažovanými oblasťami sú (1) demokratické a inkluzívne vládnutie, ľudské práva, budovanie inštitúcií s dôrazom na eurointegračné procesy v partnerských krajinách a (2) životné prostredie, zmena klímy a obehová ekonomika. Ide o rámcové oblasti, ktoré spolu predstavujú viac ako dve tretiny hodnoty projektov ODA SR od roku 2019.

C) označiť zásady a normy, a to aj v otázkach znižovania chudoby a v prierezových témach, ktoré sa majú uplatňovať vo všetkých aktivitách rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

V reakcii na uvedené odporúčanie MZVEZ SR v roku 2021 v spolupráci s Rozvojovým programom OSN (UNDP), externými odborníkmi a ďalšími partnermi zabezpečilo vypracovanie príručiek k implementácii prierezových tém, ktoré sa majú uplatňovať pri všetkých rozvojových intervenciách v súlade so Strednodobou stratégiou. Prvou prierezovou témou je životné prostredie a zmena klímy, druhou rovnosť žien a mužov. Príručky poskytujú návod a odporúčanie pre systematické integrovanie prierezových tém do procesu plánovania, riadenia, implementácie a hodnotenia aktivít rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky. Prierezové témy sú taktiež predmetom metodických usmernení⁴ SAMRS, ako aj školení pre relevantných aktérov rozvojovej spolupráce.

V nadväznosti na rozsiahlu spätnú väzbu a operatívne usmernenia od SAMRS smerom k súčasným ako aj potenciálnym partnerom sa podarilo štandardizovať požiadavky na predkladanie analýzy vplyvu na životné prostredie a na rovnosť žien a mužov v rámci návrhov projektov rozvojovej spolupráce, a to prostredníctvom záväzných kontrolných zoznamov. Adekvátnosť miery uplatnenia prierezových tém je jedným z hodnotiacich kritérií pri rozhodovaní o podpore predmetných návrhov.

V prípade znižovania chudoby bude potrebné jasnejšie definovať zameranie Slovenska na túto oblasť, čo si vyžaduje diskusiu so zapojením relevantných slovenských rozvojových aktérov vrátane mimovládnych organizácií. V roku 2022 SAMRS v tejto súvislosti v rámci dotačných výziev zaviedla kritérium oprávnenosti z teritoriálneho hľadiska, podľa ktorého sú regióny prijímajúcich krajín, ktoré preyšujú priemernú úroveň hospodárskych príjmov predmetnej krajiny, z podpory prakticky vylúčené. Zaviedla tiež výsledkové indikátory, ktoré vyhodnocujú koncové vplyvy projektov na najzraniteľnejšiu populáciu prijímajúcej krajiny.

3. Slovenská republika by mala vytvoriť spoločné nástroje hodnotenia, monitorovania a vykazovania, ktoré sa budú používať na všetkých úrovniach verejnej správy, aby zaistila konzistentnú implementáciu strednodobej stratégie

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo spravodlivosti SR,

⁴ https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2023/01/Metodicke_usmernenie_k_prierezovym_temam-FIN-2.pdf

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Strednodobá stratégia vytvorila niekoľko nástrojov, ktoré zvyšujú konzistentnosť rozvojových aktivít realizovaných v rámci príslušných organizácií a nástrojov. SAMRS, MZVEZ SR a Ministerstvo financií SR uskutočňujú pravidelné monitorovanie projektov ODA SR. MZVEZ SR sa usiluje o zavedenie praxe, v rámci ktorej sa predstavitelia ďalších verejných inštitúcií SR, napr. Národnej rady SR, zúčastňujú zahraničných pracovných ciest politických predstaviteľov SR do rozvojových krajín, pri ktorých sa vykonáva aj komponent monitorovania výsledkov rozvojovej spolupráce SR. Zastupiteľské úrady SR a osobitne rozvojoví diplomati plnia pri monitorovaní projektov kľúčovú úlohu.

Pri hodnotení projektových aktivít sa kladie väčší dôraz na preukázateľnosť vplyvov na ciele udržateľného rozvoja (SDGs), ktoré sú pre príslušné intervencie stanovené Strednodobou stratégiou. Takéto zistenia bude možné spätne využívať pri prijímaní stratégií rozvojovej spolupráce v programových a projektových krajinách ODA SR. Monitorovanie, hodnotenie a vykazovanie ODA SR sa v rastúcej miere venujú uplatňovaniu a plneniu ukazovateľov definovaných v Strednodobej stratégii a ďalších strategických dokumentoch. MZVEZ SR a SAMRS kladú, pri stanovovaní indikátorov výstupov projektu, zvýšený dôraz na ich využiteľnosť pri hodnotení, monitorovaní a vykazovaní ODA SR.

Od roku 2019 sa monitorovacie aktivity SAMRS realizujú podľa zjednoteného postupu a na základe strategického výberu. V rámci spätnej väzby z hodnotení SAMRS ďalej sformulovala nároky na záverečnú správu o vyhodnocovaných projektoch a zaviedla mechanizmus, ktorý zaväzuje prijímateľov dotácií v prípade nesplnenia týchto nárokov dopracovať informácie a správy, ktoré sú povinní agentúre odovzdávať. V programoch s väčším finančným objemom dotácií na monitorovacie aktivity nadväzuje výkon evaluácií, ktoré umožňujú súhrnnejšie hodnotiť rozvojovú spoluprácu na úrovni portfólia projektov.

Kvalita a detailnosť informácií rezortov participujúcich na pravidelnom vyhodnocovaní a vykazovaní ODA SR je na dobrej úrovni a medzery vo vykazovaní ODA SR do OECD boli prakticky odstránené. Od roku 2020 je do vykazovania ODA SR zapojený aj Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a od roku 2021 aj Ministerstvo zdravotníctva SR.

4. Slovenská republika by mala prijať obmedzený počet stratégií, a to najmä pre partnerstvá so súkromným sektorom a humanitárnu pomoc, aby objasnila a posilnila implementáciu svojej politiky

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo vnútra SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Strednodobá stratégia obsahuje základný strategický rámec poskytovania humanitárnej pomoci aj vytvárania partnerstiev so súkromným sektorom v rozvojovej spolupráci.

Súčasný mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci vznikol v roku 2006, jeho nezávislé hodnotenie bolo realizované Platformou rozvojových organizácií - Ambrelou v roku 2019. V roku 2021 prostredníctvom pracovnej skupiny pod Koordináčnym výborom prebehla intenzívna reflexia s cieľom prípravy strategického dokumentu na zefektívnenie humanitárnej pomoci, modernizáciu a profesionalizáciu systému poskytovania humanitárnej pomoci, zohľadnenie klimatickej a environmentálnej dimenzie a uplatňovanie celostného pohľadu na príčiny humanitárnych kríz, vrátane katastrof, ozbrojených konfliktov a iných foriem nestability. Proces prípravy humanitárnej stratégie bol po začiatku ruskej agresie na Ukrajinu v roku 2022 pozastavený a zatiaľ nedošlo k jeho obnoveniu, keďže Slovenská republika musela pružne reagovať na potreby zasiahnutej Ukrajiny. Postupne zhodnocuje ponaučenia a osvedčené postupy z poskytovania materiálnej humanitárnej pomoci Slovenskej republiky na Ukrajinu tak, aby ich bolo možné zapracovať do humanitárnej stratégie.

MV SR, ako realizátor poskytovania materiálnej humanitárnej pomoci a vysielania záchranných tímov civilnej ochrany, reflektuje na potrebu širšieho zapojenia sa privátneho sektora do podpory poskytovania humanitárnej pomoci. Na pravidelnej báze priamo oslovuje stabilných partnerov (TESCO, s.r.o., SHP Harmanec a.s., S&D Pharma SK s.r.o. a ďalšie) so žiadosťami o prehodnotenie možnosti zapojenia sa. Aktívne participuje aj na iniciatíve Európskej komisie DG CNCT – Laptops for Ukraine, v ktorej spolupracuje so súkromnými darcami IT techniky v rámci EÚ a EHP. Periodicita poskytovania humanitárnej pomoci má zvyšujúcu sa tendenciu, avšak verejné zdroje nie sú schopné pokrývať širokú škálu humanitárnych potrieb a preto zefektívnenie spolupráce s privátnym sektorom bude v budúcnosti nevyhnutné, čoho predpokladom musí byť zjednodušenie procesov a legislatívne zmeny.

Na podporu väčšej angažovanosti súkromného sektora do aktivít rozvojovej spolupráce sú využívané viaceré nástroje. SAMRS realizuje pre podnikateľov samostatný program – Program podnikateľských partnerstiev (PPP). Záujem podnikateľov o tento program narastá a v roku 2023 SAMRS vyhlásila 2 PPP výzvy, jednu zameranú na podporu nových podnikateľských partnerstiev so zameraním na obnovu a rozvoj Ukrajiny a druhú všeobecnú na podporu nových podnikateľských partnerstiev zameranú na všetky krajiny v zmysle zoznamu príjemcov rozvojovej pomoci OECD/DAC. Tento nástroj je výškou dotácie obmedzený pravidlami EÚ *de minimis* pre štátnu pomoc, má však zásadný potenciál pre rozširovanie počtu podnikateľov zapojených do aktivít rozvojovej spolupráce. Dňa 13.12.2023 Európska komisia vydala nové nariadenie o minimálnej pomoci⁵, ktoré zavádza viaceré zmeny. Na základe nového nariadenia SAMRS vydala novú schému minimálnej pomoci, ktorým sa zvýšil limit na celkovú výšku minimálnej pomoci poskytnutej príjemcovi ako jedinému podniku v priebehu obdobia troch rokov predchádzajúcich dňu poskytnutia minimálnej pomoci na 300 000 eur. Granty na menšie inovatívne rozvojové projekty motivujúce k vyššej spolupráci podnikov s medzinárodnými organizáciami poskytuje Slovenská republika prostredníctvom účelového fondu „Slovak Challenge Fund“ zriadeného pri Rozvojovom programe OSN (UNDP).

Posilňovaniu zapájania podnikateľov do rozvojovej spolupráce sa dlhodobo programovo venuje aj Ministerstvo financií SR prostredníctvom svojich vlastných nástrojov. Program „Resource Mobilization Facility“ realizovaný od roku 2019 v spolupráci s UNDP so zameraním na západný Balkán slúži na identifikovanie uskutočniteľných väčších investičných projektov a na preklopenie medzery vo financovaní technickej pomoci, najmä s využitím expertízy slovenských firiem. Doteraz bolo podporených viac ako 20 projektov v oblasti energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov, digitalizácie, riešeníach pre inteligentný

⁵Nariadenie Komisie (EÚ) 2023/2831 z 13. decembra 2023 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis*: [Nariadenie - EÚ - 2023/2831 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

rozvoj miest, odpadového hospodárstva a ďalších. V rámci nástroja zvýhodnených vývozných úverov je rozpracovaných niekoľko perspektívnych návrhov projektov s potenciálom realizácie v roku 2024.

V rámci prípravy piatej strednodobej stratégie ODA SR prebieha extenzívna konzultácia so zainteresovanými subjektmi o zapájanie súkromného sektora do rozvojovej spolupráce s cieľom sprístupniť podporu pre širší okruh subjektov i pre aktivity väčšieho rozsahu. Z dôvodu hĺbkového posúdenia postojov malých a stredných podnikateľov k rozvojovej pomoci realizovala SBA v roku 2023 aj prieskum zameraný na zapojenie podnikateľov do projektov rozvojovej spolupráce, z ktorého okrem iného vyplynulo aj to, že podľa názoru 60,7 % malých a stredných podnikateľov by realizácia projektu rozvojovej spolupráce s podporou štátu vylepšila vnímanie ich spoločnosti v očiach verejnosti, hoci by mnohí z nich ocenili viac informácií a detailov o možnostiach akým spôsobom je možné sa do takýchto výziev zapojiť. MZVEZ SR, v spolupráci so SAMRS, EXIMBANKOU SR a SARIO v roku 2023 a 2024, aj na základe týchto zistení, organizovali špecializované informačné webinäre, kde boli tieto informácie záujemcom z prostredia slovenských podnikateľov, odprezentované. Existujúce nástroje sú na svoj účel adekvátne stanovené, disponujú však nízkou úrovňou rozpočtového zabezpečenia. Na dosiahnutie väčšej synergie medzi týmito nástrojmi, ako aj synergie s príležitosťami európskej rozvojovej spolupráce a tendrami medzinárodných organizácií, je potrebná zmena právnych predpisov upravujúcich ODA SR. Inicievanie tejto zmeny bude patriť medzi strategické úlohy piatej strednodobej stratégie ODA SR.

5. Slovenská republika by mala posilniť transparentnosť zverejnením kritérií, ktoré používa na výber svojich multilaterálnych partnerov
--

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Slovenská republika si multilaterálnych partnerov vyberá s cieľom koordinovať vzájomné aktivity a zefektívniť rozvojové intervencie v prospech partnerskej krajiny. Kľúčovým kritériom je prienik v teritoriálnom a sektorovom zameraní a prínos pre budovanie kapacít slovenských rozvojových aktérov. V tomto kontexte sa Slovensko zapája aj do koordinácie rozvojových aktivít na úrovni EÚ. Slovenská republika je súčasťou spoločného programovania EÚ v programových krajinách SlovakAid – v Keni a Moldavsku. V ďalších krajinách využíva postupy stanovené v rámci iniciatív *Team Europe* na zvýšenie koherentnosti a vzájomnej prepojenosti rozvojovej spolupráce európskych poskytovateľov. Tieto postupy posilňujú schopnosť SAMRS spolurozhodovať o využívaní zdrojov EÚ v rámci delegovanej spolupráce, na ktorej sa Slovenská republika podieľa v Moldavsku, Keni, Juhoafrickej republike, v Srbsku a v ďalších krajinách v procese riešenia. Vďaka tejto spolupráci sa na implementácii projektov EÚ podieľajú aj slovenské mimovládne organizácie.

Väčšinu multilaterálnej rozvojovej spolupráce predstavujú povinné príspevky vyplývajúce z členstva Slovenska v EÚ, OSN, OECD a v ďalších medzinárodných organizáciách a finančných inštitúciách. Od roku 2020 pri určovaní multilaterálnych partnerov realizujúcich dodatočné aktivity v rozvojovej oblasti na základe dobrovoľných finančných príspevkov

MZVEZ SR reflektuje stanovené zahranično-politické priority Slovenskej republiky. Príspevky sú rozdelené do troch kategórií: (1) ochrana ľudských práv, (2) rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc, (3) mier, bezpečnosť a podpora inštitúcií. Od relácie s multilaterálnymi rozvojovými organizáciami sa taktiež očakáva vytváranie priestoru pre angažovanie slovenských subjektov a prinášanie expertízy posilňujúcej záujmy slovenských subjektov. Efektívnosť navrhovaných ad hoc intervencií sa zároveň posudzuje aj z pohľadu aktuálnych kapacít príslušnej medzinárodnej organizácie, aj z pohľadu súčasnej situácie v krajine intervencie.

Slovenská republika má zmluvne upravenú spoluprácu s viacerými medzinárodnými organizáciami. MZVEZ SR spolu s UNDP rokoch 2022 – 2024 realizujú piatu fázu spoločného programu „*UNDP-Slovakia Partnership: Effective Development Cooperation Solutions for the SDGs*“. Ministerstvo financií SR dlhodobo realizuje v spolupráci s UNDP projekty „*Public and Private Finance for Development*“ a „*Transformative Governance and Finance Facility*“ (aktuálna fáza programu 2022 – 2024 prebieha pod názvom *Slovak Transformation Fund*). Táto spolupráca tiež podporuje inovácie vo financovaní rozvoja a v zlepšovaní jeho sociálnych vplyvov. MF SR sa tiež podieľa na technickej pomoci v partnerských krajinách ODA SR pod záštitou Medzinárodného menového fondu (MMF), Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Európskej banky pre rekonštrukciu a rozvoj (EBRD) a Rozvojovej banky Rady Európy (CEB).

Slovenská republika má ďalej uzavretú partnerskú dohodu s UNESCO a memorandá o porozumení s UNICEF a UN WOMEN a s *Medzinárodným výborom Červeného kríža*. Dlhodobá spolupráca sa rozvinula aj s *Centrom pre excelentnosť v oblasti financií*. Prostredníctvom Ministerstva financií SR je Slovenská republika členom a prispievajúcim partnerom rôznych multilaterálnych iniciatív, napr. „*Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA)*“ v rámci Svetovej banky a „*Addis Tax Initiative*“.

V takzvanom Slavkovskom formáte (Slovensko, Česko, Rakúsko) prostredníctvom Environmentálneho programu OSN (UNEP) bol podporený projekt v oblasti verejného zdravia v Libanone zameraný na koordinovaný systém nakladania so zdravotníckym odpadom, ktorý by bol udržateľný a zároveň šetrný k životnému prostrediu. V rokoch 2019-2022 prebehlo viacero ukončených projektov viacstrannej spolupráce spoločne s ďalšími donormi v Gruzínsku (s Rakúskom, Českou republikou a s USA); v Keni (projekt Vyšehradskej štvorky); v Moldavsku, Severnom Macedónsku, Ukrajine a Srbsku (s USA); v Líbyi (s Českou republikou, Maďarskom, Poľskom, Talianskom a Európskou komisiou). V rámci projektov rozvojovej spolupráce na pomoc utečencom a žiadateľom o azyl v tretích krajinách je prirodzeným partnerom ODA SR Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá sa podieľala na realizácii projektu V4 v Líbyi, spoločného projektu Slovenskej republiky a Rakúska v utečeneckých táboroch v Grécku, a pomoci osobám vysídleným z Ukrajiny. Pri riešení humanitárnej krízy na Ukrajine Slovenská republika spolupracovala celkovo so 14 medzinárodnými organizáciami.

6. Slovenská republika by mala vytvoriť lepšie prepojenia medzi svojou rozvojovou spoluprácou a svojimi prioritami zahraničnej politiky na podporu mieru a bezpečnosti

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR

Stabilizačná dimenzia rozvojových zásahov je podstatným kritériom pri uskutočňovaní projektov bilaterálnej spolupráce i pri účasti na multilaterálnych projektoch v krajinách a regiónoch náchylných na eskaláciu násilia a bezpečnostnej nestability. Priorita je kladená na aktivity zamerané na pôsobenie v komunitách, ktorých ekonomický a sociálny rozvoj podporuje akceptované stabilizačné ciele partnerskej krajiny. K takémuto pôsobeniu vedú napríklad projekty sociálneho charakteru, určené na pomoc komunitám rozdeleným konfliktom s cieľom ich postupného zbližovania.

Aktivity ODA SR realizované pod značkou SlovakAid v Gruzínsku, Moldavsku, Libanone a na Ukrajine korešpondujú s uvedenou prioritou predmetom i cieľovou skupinou spolupráce. Destabilizácia spôsobená agresiou Ruskej federácie na Ukrajine si bude svojím rozsahom vyžadovať zvýšenú pozornosť v rámci limitovaných verejno-rozpočtových zdrojov ODA SR, čo môže viesť k zníženiu pozornosti voči vzdialenejším krajinám a regiónom postihnutým bezpečnostnou nestabilitou, a to aj napriek tomu, že ich počet vo svete narastá. Snahou zapojených rezortov bude vytvárať synergie aktivít aj v krajinách, v ktorých pôsobia predstavitelia SR v rámci operácií medzinárodného krízového manažmentu.

Slovenská republika pokračuje/pokračovala v plnení úloh stanovených Národným akčným plánom na vykonávanie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti na roky 2021 – 2025, ktorý prijala vláda SR v septembri 2020. V rámci spolupráce s Rozvojovým programom OSN (UNDP) Slovenská republika napr. podporila druhú fázu realizácie projektu SEESAC⁶ „Posilnenie regionálnej spolupráce pri uplatňovaní rodového hľadiska v reforme bezpečnostného sektora (SSR) na západnom Balkáne“ v rokoch 2018 – 2021 v celkovej sume 164 tisíc eur. Súčasťou nového partnerstva s UNDP na roky 2022 – 2024 je pokračovanie podpory tohto projektu celkovou sumou 150 tisíc eur.

7. Slovenská republika by mala prehodnotiť právne požiadavky, ktoré obmedzujú poskytovanie grantov len na slovenské subjekty, aby sa dosiahol ďalší pokrok pri uvoľňovaní viazanosti svojej ODA v súlade s jej medzinárodnými záväzkami

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúci rezort: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo spravodlivosti SR

Pri plnení tohto odporúčania nedošlo počas vyhodnocovaného obdobia k žiadnemu pokroku. Uvoľňovanie viazanosti ODA SR, prioritne dotácií, je priamo závislé od výšky rozpočtových prostriedkov alokovaných na dvojstrannú rozvojovú pomoc Slovenskej republiky v zmysle § 7 ods. 2 zákona č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 281/2019 Z. z.. Podmienka subjektivej viazanosti dotácií je z pohľadu záväzkov Slovenskej republiky v oblasti neviazania rozvojovej spolupráce prekážkou v podpore dvojstranných rozvojových intervencií v najmenej rozvinutých a niektorých ďalších krajinách.

Slovenská republika však naďalej pokračuje v poskytovaní neviazaných finančných príspevkov poskytnutých buď prostredníctvom zastupiteľských úradov v partnerských krajinách alebo na základe rozhodnutia ministra, ktoré sa poskytujú priamo miestnym prijímateľom. Najväčší objem finančných príspevkov poskytnutých na základe rozhodnutia ministra smeroval v roku 2023 na Ukrajinu a finančných príspevkov poskytnutých prostredníctvom zastupiteľských úradov do Kene.

⁶ (The South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons)

8. Slovenská republika by mala zvyšovanie rozpočtu na oficiálnu rozvojovú pomoc premietnuť do ľudských zdrojov príslušných inštitúcií v Bratislave a na kľúčových veľvyslanectvách

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo financií SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo obrany SR

Posilňovanie personálnych kapacít ministerstiev a ostatných orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti rozvojovej spolupráce vrátane zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v partnerských krajinách je jedným z hlavných predpokladov pre dosahovanie ostatných kvalitatívnych zmien v zmysle odporúčaní OECD a Strednodobej stratégie. Kvalita programov a riadenie rizík je totiž priamo závislá od počtu, kompetencií a zručností zapojených pracovníkov.

Slovenská republika má v súčasnosti vyslaných troch rozvojových diplomatov, po jednom v každej programovej krajine (Gruzínsko, Keňa, Moldavsko). Cieľ zvýšiť počet rozvojových diplomatov na aspoň štyroch pred vypršaním platnosti Strednodobej stratégie v roku 2023 nebol splnený. Rozvojoví diplomati sa primárne podieľajú na aktivitách spojených s projektovým cyklom, na zabezpečovaní miestnych kontaktov, na koordinácii s ďalšími poskytovateľmi rozvojovej spolupráce, na príprave a implementácii finančných príspevkov či zapájajú súkromného sektora do ODA SR. Plnia tiež dôležitú úlohu pri zabezpečovaní monitorovania rozvojových projektov Slovenskej republiky.

Limitovaná dispozícia ľudskými zdrojmi venovanými na rozvojovú spoluprácu a humanitárnu pomoc na MZVEZ SR a prípadne ďalších rezortoch sa tiež javí nedostatočná z pohľadu rastúcej frekvencie a závažnosti medzinárodných humanitárnych kríz a nárastu potreby priamej spolupráce medzi európskymi poskytovateľmi ODA.

9. Slovenská republika by mala vytvoriť plán pre splnenie a sledovanie svojho záväzku venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku na ODA do roku 2030

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo financií SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo dopravy SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Slovenská republika sa opakovane zaviazala do roku 2030 venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku (HND) na ODA SR⁷. Napriek deklarovaným záväzkom nebol doposiaľ vytvorený záväzný plán na splnenie uvedeného cieľa so zohľadnením vývoja HND. V záujme

⁷ K tomuto cieľu sa Slovenská republika zaviazala napríklad 1) vo viacerých Programových vyhláseniach vlády SR; 2) uznesením vlády SR č. 212/2016 k Správe o oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky za rok 2015; 3) uznesením vlády SR č. 5/2017 ku Koncepcii implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí.

naplnenia záväzkov Slovenska je nevyhnutné zintenzívniť tempo navyšovania finančných zdrojov, najmä na dvojstrannú ODA. Na dosiahnutie cieľa, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala, je potrebný nárast rozpočtových prostriedkov na ODA SR o vyše 40 miliónov eur ročne. V roku 2019 bol dosiahnutý neformálny politický konsenzus pre financovanie ročného nominálneho rastu ODA SR na úrovni 10 % oproti vtedajším 7%. Tento konsenzus však nebol rešpektovaný pri tvorbe štátneho rozpočtu v nasledujúcich rokoch. Úroveň výdavkov na ODA sa v podmienkach SR dlhodobo nenavyšuje a v roku 2023 mala dokonca klesajúcu tendenciu. Optický rast v posledných rokoch bol spôsobený viacerými jednorazovými faktormi, ako bolo napr. odpustenie dlhu Srbsku alebo darovanie prebytočných vakcín proti COVID-19. Dlhodobu absentuje systémový plán navyšovania ODA, ktorý by SR minimálne približoval k splneniu cieľov, ku ktorým sa zaviazala. Potrebu zvrátenia tohto negatívneho trendu v Slovenskej republike si nielenže uvedomujú všetky rezorty a organizácie zapojené do aktivít rozvojovej spolupráce, ale dôrazne ju prízvukujú medzinárodní partneri na pôde EÚ, OECD a OSN.

V pôsobnosti KV SR bola v roku 2023 vykonaná analýza absorpčných kapacít implementujúcich inštitúcií ODA SR. Z analýzy vtedy jasne vyplynulo, že pri inštitucionálnom nastavení roku 2023 by bez citel'ného navyšovania transakčných nákladov bolo možné implementovať geograficky zameranú dvojstrannú spoluprácu v približne dvojnásobnom finančnom objeme (tzn. o 23 miliónov eur viac), než v roku 2022. Slovenské mimovládne rozvojové inštitúcie preukázali vysokú absorpčnú kapacitu prevyšujúcu 10 miliónov eur pri implementovaní rozvojovej spolupráce EÚ a tretích poskytovateľov na pomoc Ukrajine v roku 2023. SAMRS pokračuje v činnostiach a poskytovaní bezplatných služieb žiadateľom o dotácie na projekty rozvojovej spolupráce, ktorými sa budujú ich kapacity a zvyšuje sa celková efektívnosť a kvalita podporených projektov.

10. Slovenská republika by si mala určiť bilaterálne prioritné krajiny a vytvoriť stratégie rozvojovej spolupráce v týchto krajinách za účelom dosiahnutia merateľných a časovo viazaných výsledkov odpovedajúcich prioritám partnerskej krajiny.

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Rozptyl zdrojov ODA SR na veľký počet krajín bol konštatovaný v rámci partnerského hodnotenia výboru OECD/DAC ako aj v rámci priebežnej evaluácie Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023 vykonanej v roku 2021. Z uvedeného vyplynula potreba sústrediť ODA SR na programové krajiny a zúžiť výber prioritných partnerských krajín v súlade s komparatívnymi výhodami Slovenskej republiky, disponibilnou expertízou, rozpočtovými možnosťami a s kľúčovými prioritami zahraničnej politiky.

Prijatím Strednodobej stratégie boli ako programové krajiny SlovakAid definované Keňa, Moldavsko a Gruzínsko. Prehlbená rozvojová spolupráca s týmito krajinami je podporená aj vyššou finančnou alokáciou i väčšími personálnymi kapacitami v podobe rozvojových diplomatov na zastupiteľských úradoch Slovenskej republiky v týchto krajinách.

Ciele a zameranie ODA SR v programových krajinách sú definované v samostatných strategických dokumentoch pre Keňu, Moldavsko a Gruzínsko na roky 2021 – 2023 predĺžených do roku 2024. Všetky tri materiály boli dňa 25. februára 2021 schválené vedením MZVEZ SR. Predmetné dokumenty definujú základné princípy, prioritné oblasti a ciele

rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky so spomínanými programovými krajinami do roku 2023. Súčasne predstavujú pokrok v nastavovaní efektívnosti rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky založenej na aktuálnych rozvojových potrebách programových krajín, prioritách zahraničnej politiky Slovenskej republiky a komparatívnych výhodách, doterajších skúsenostiach a znalostiach slovenských rozvojových aktérov.

S cieľom zlepšiť koncentráciu zdrojov v rámci ODA SR v roku 2022 MZVEZ SR pristúpilo k vylúčeniu šiestich partnerských krajín s historicky najmenším objemom dvojstrannej spolupráce (Etiópia, Eritrea, Burundi, Jordánsko, Sudán a Rwanda), ako aj Afganistanu, Bieloruska, Somálska, Tanzánie a Ugandy, z podpory prostredníctvom dotačných výziev SAMRS. V roku 2023 nebola vyhlásená dotačná výzva SAMRS pre región západného Balkánu a región východnej subsaharskej Afriky. Viaceré nástroje ODA SR v týchto krajinách zostávajú dostupné.

Rozpočtové možnosti SAMRS neumožňujú systematickú podporu aktivít vo všetkých krajinách definovaných strednodobou stratégiou ODA SR na roky 2019-2023. Pracovný návrh pri príprave nasledujúcej strednodobej stratégie ODA SR v týchto krajinách uvažuje o podpore aktivít už len na základe súladu s určitými prioritnými témami na základe teritoriálne širších sektorovo zameraných dotačných výziev. Tento postup má za cieľ zvrátiť reálny pokles priemernej jednotkovej hodnoty podporených rozvojových projektov od roku 2020.

11. Slovenská republika by mala vytvoriť rozvojové modality tak, aby partnerom poskytovala predvídateľné financovanie ako súčasť dohôd o dlhodobom a strategickom partnerstve, a to aj pre humanitárnu pomoc

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolugestor: Ministerstvo financií SR

Vhodnou modalitou pre dosahovanie predvídateľnejšieho financovania rozvojových projektov je nástroj „strategické partnerstvá“ (v minulosti nazývané „rámcové dohody“), ktorý umožní partnerom realizovať dlhodobejšie projekty s vyšším rozpočtom a väčším potenciálom pre dosiahnutie udržateľných výsledkov. Zavádzanie tohto nástroja je limitované najmä rozpočtovými možnosťami. Jeho zavedením sa očakáva ďalšie zníženie transakčných nákladov ODA, zlepšenie predvídateľnosti financovania a udržateľnosti intervencií, ako aj posilnenie dôveryhodnosti implementačných partnerov.

Od roku 2022 sa z dotácií SAMRS implementuje strategické partnerstvo v Keni v oblasti digitálnych zručností vo formálnom vzdelávaní. Po skúsenostiach s vyhlásením výzvy na Strategické partnerstvá v Kenskej republike v roku 2022, bola v prvom polroku 2023 vyhlásená výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie formou strategického partnerstva pre Moldavskú republiku. Cieľom výzvy bolo vytvoriť mechanizmus dlhodobej spolupráce a prispieť k dlhodobu udržateľnému zlepšeniu životných podmienok obyvateľstva a rozvoja v Moldavskej republike. Od roku 2023 sa tak implementuje aj strategické partnerstvo v Moldavsku zamerané na podporu environmentálne udržateľného poľnohospodárstva a výrobu potravín v Moldavsku, ktoré vytvárajú pracovné miesta a zvyšujú energetickú a potravinovú sebestačnosť.

V prípade zlepšenia rozpočtových možností do budúcnosti pretrváva ambícia zaviesť strategické partnerstvá pre viaceré vybrané partnerské krajiny a sektory spolupráce. Pre ďalšie kvalitatívne zlepšenie nástroja strategických partnerstiev je potrebná zmena relevantných právnych predpisov Slovenskej republiky.

12. Slovenská republika by mala posilniť svoje systémy tak, aby umožňovali externý dohľad nad jej programami a politikami vrátane nezávislého hodnotenia

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Evaluácia programov a projektov ODA SR prostredníctvom nezávislých externých hodnotiteľov je v Strednodobej stratégii definovaná ako neoddeliteľná súčasť ODA SR. Externí odborní hodnotitelia sú zapájaní do hodnotenia žiadostí o dotácie na rozvojové projekty. Od roku 2021 SAMRS na základe stanovených kritérií vyhodnocuje činnosť jednotlivých externých odborných hodnotiteľov za účelom zlepšenia kontroly kvality hodnotiacich posudkov. Od roku 2021 je komplexné hodnotenie návrhov zdieľané so žiadateľmi o udelenie dotácie za účelom poskytnutia ďalších informácií a usmernenia pre zlepšenie kvality a úspešnosti návrhov projektov.

V roku 2021 v súlade so súčasnou Stratégiou monitorovania a evaluácie bilaterálnej rozvojovej spolupráce a na základe evaluačných kritérií a praxe DAC a praxe ich uplatňovania, vykonal tím nezávislých externých hodnotiteľov hodnotenie celého portfólia bilaterálnej ODA SR za roky 2019 až 2020 a časti aktivít za rok 2021. Výsledky evaluácie s odporúčaniami boli zverejnené online⁸ a prispeli k programovým a plánovacím rozhodnutiam MZVEZ SR a SAMRS na roky 2022 - 2024. Predtým bola v roku 2020 uskutočnená a zverejnená⁹ nezávislá externá evaluácia 14 projektov ODA SR v oblasti globálneho rozvojového vzdelávania, schválených v rokoch 2016 – 2018. Jej závery sú využiteľné pre nastavenie ďalšej podpory projektov globálneho vzdelávania v rezorte MZVEZ SR, ako aj pre plánovanú Národnú stratégiu globálneho vzdelávania Slovenskej republiky (v gescii MŠVVŠ SR). V roku 2023 sa realizovala evaluácia programu dvojstrannej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky s Moldavskom. Okrem uvedeného sa pravidelne vykonávajú hodnotenia v rámci rôznych projektov spolupráce s medzinárodnými rozvojovými partnermi, najmä UNDP.

V apríli 2024 sa začala záverečná evaluácia Strednodobej stratégie, ktorej hlavným cieľom je získať nezávislé a objektívne podložené informácie využiteľné pri rozhodovaní o budúcom smerovaní a spôsobe realizácie rozvojovej spolupráce SR osobitne s dôrazom na prípravu novej Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR do roku 2030.

V rokoch 2019-2020 SAMRS taktiež úspešne absolvovala dôkladný audit (tzv. *Pillar Assessment* EÚ) za účelom zapojenia sa do delegovanej spolupráce EÚ. Európska komisia tak môže agentúre SAMRS zveriť úlohy spojené s čerpaním zdrojov EÚ určených na rozvojovú spoluprácu so zabezpečením ochrany jej finančných záujmov. V roku 2023 bola úspešne ukončená realizácia projektu delegovanej spolupráce EÚ v Moldavsku v oblasti podpory miestnych nezávislých médií. Začiatkom roka 2023 sa začala implementácia projektu delegovanej spolupráce v Juhoafrickej republike a Keni zameraného na podporu rozvoja podnikateľského prostredia pre mladých ľudí v Afrike a v novembri 2023 začala SAMRS s realizáciou už v poradí tretieho projektu delegovanej spolupráce EÚ zameraného na integráciu srbského trhového prostredia do vnútorného trhu Európskej únie. EXIMBANKA SR tiež úspešne absolvovala *Pillar Assessment* EÚ koncom roka 2021. MZVEZ SR i SAMRS boli v rozmedzí rokov 2020-2022 taktiež predmetom viacerých vládnych auditov.

⁸<https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2021/12/ZA%CC%81VEREC%CC%8CNA%CC%81-EVALUAC%CC%8CNA%CC%81-SPRA%CC%81VA.pdf>

⁹ https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2021/02/Navrh-zaverecnej-spravy-GRV_final.pdf

13. Slovenská republika by mala zaviesť riadenie založené na výsledkoch, aby sa zaistilo, že všetky stratégie a zásahy smerujú k plneniu vopred určených výsledkov v oblasti rozvoja

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce rezorty: Ministerstvo financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo životného prostredia SR

Implementácia tohto odporúčania má dlhodobý charakter, princíp riadenia založeného na výsledkoch je potrebné postupne zaviesť do všetkých strategických, koncepcných i operačných dokumentov tak, aby boli vzájomne na seba naviazané a zosúladené. Strednodobá stratégia definuje základné výsledky, ktoré by mali byť v období 2019 – 2023 dosiahnuté za účelom zefektívnenia ODA SR. SAMRS počas trvania stratégie postupne zvyšuje nároky v oblasti riadenia a vyhodnocovania rozvojových projektov na základe výsledkov („RBM“, *results based management*). Stratégie spolupráce s programovými krajinami (Keňa, Moldavsko, Gruzínsko) obsahovali prehľadný logický rámec definujúci ciele a očakávané výsledky spolupráce vrátane merateľných ukazovateľov odvodených od Cieľov udržateľného rozvoja. Ich zohľadnenie sa vyžaduje v logických rámcoch projektových návrhov podporených dotáciami SAMRS i pri následnom záverečnom hodnotení projektov. RBM bolo v roku 2021 predmetom školení pracovníkov MZVEZ SR a SAMRS v spolupráci s UNDP.

V kontexte prípravy piatej strednodobej stratégie ODA SR do roku 2030 spolupracovalo MZVEZ SR v roku 2023 s OECD na komplexnejšom rozvoji témy a postupov RBM v celom portfóliu ODA SR. Najbližším cieľom je zaviesť minimálny okruh ukazovateľov charakterizujúcich mieru dosiahnutia základných výsledkov ODA SR, a to spôsobom umožňujúcim ich vyhodnocovanie na úrovni výziev, teritórií, programov a aj samotnej stratégie. Želaným výstupom projektu je výsledková matica korešpondujúca so sektorovým zameraním a obvyklými cieľovými skupinami ODA SR, ktorá by bola relevantná pre všetkých aktérov ODA SR. SAMRS bude za týmto účelom priebežne zabezpečovať objasňovanie nárastu nárokov na žiadateľov o dotácie a spoluprácu prostredníctvom ďalších nástrojov ODA SR. V roku 2024 SAMRS v tejto súvislosti aktualizovala aj spôsob vyplňania logického rámca dotačných projektov.